

حقوق فضای مجازی

دکتر مصطفی السان

عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی

چاپ یازدهم

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی

تهران - ۱۳۹۸

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول: کلیات

مبحث اول: مفهوم فضای مجازی

مبحث دوم: مفهوم رایانه و برنامه رایانه‌ای

گفتار اول: مفهوم و پیشینه رایانه

گفتار دوم: برنامه رایانه‌ای

گفتار سوم: بدافزار

مبحث سوم: اینترنت و پیشینه آن

مبحث چهارم: مفهوم حقوق فضای مجازی و اصالت آن

مبحث پنجم: جایگاه حقوق فضای مجازی در علم حقوق

فصل دوم: تعهدات در فضای مجازی

مبحث اول: قراردادهای مرتبط با رایانه

گفتار اول: قرارداد نرم‌افزار

گفتار دوم: نقش پیشگیرانه قراردادهای مرتبط با فضای مجازی

مبحث دوم: مسؤولیت مدنی مرتبط با فضای مجازی

گفتار اول: اعمال قواعد عمومی مسؤولیت مدنی در فضای مجازی

گفتار دوم: اسرار تجاری الکترونیکی و مسؤولیت مدنی

فصل سوم: حقوق مالکیت فکری در فضای مجازی

مبحث اول: حق بر اثر (کپی‌رایت) در فضای مجازی

گفتار اول: چالش‌های ارتباطات الکترونیکی برای حق بر اثر

گفتار دوم: حمایت قانونی از مالکیت‌های فکری الکترونیکی

گفتار سوم: مالکیت فکری نسبت به پایگاه داده

مبحث دوم: نام دامنه

گفتار اول: مرتبه‌بندی نام دامنه

گفتار دوم: کارکرد نام دامنه

گفتار سوم: ماهیت حقوقی نام دامنه

گفتار چهارم: نام دامنه در حقوق ایران

گفتار پنجم: حل و فصل اختلافات مربوط به نام دامنه

گفتار ششم: مسؤولیت مدنی برای نام دامنه غیرقانونی

مبحث سوم: اسرار تجاری در فضای مجازی

گفتار اول: مفهوم و شرایط حمایت از اسرار تجاری

گفتار دوم: معیارهای حمایت از اسرار تجاری

گفتار سوم: اسرار تجاری الکترونیکی و حقوق کیفری

گفتار چهارم: دفاعیات متهم در جرایم علیه اسرار تجاری

مبحث چهارم: نرم افزارهای رایانه‌ای

گفتار اول: حقوق پدیدآورنده نرم افزار

گفتار دوم: نقض حق نسبت به نرم افزار

مبحث پنجم: علامت تجاری و پوشش تجاری

گفتار اول: علامت تجاری در فضای مجازی

گفتار دوم: پوشش تجاری

مبحث ششم: اختراع

گفتار اول: نوع و قالب اختراع در فضای مجازی

گفتار دوم: مصادیق اختراع در فضای مجازی

مبحث هفتم: مهندسی معکوس

گفتار اول: جایگاه مهندسی معکوس در نظام مالکیت فکری

گفتار دوم: مدارهای یکپارچه و مهندسی معکوس

گفتار سوم: جنبه‌های اقتصادی مهندسی معکوس

فصل چهارم: امضا، گواهی و دلیل الکترونیکی

مبحث اول: امضای الکترونیکی

گفتار اول: مفهوم و آثار حقوقی امضا

گفتار دوم: مفهوم امضای الکترونیکی

گفتار سوم: امضای الکترونیکی مطمئن

گفتار چهارم: مطالعه تطبیقی ارزش اثباتی امضای الکترونیکی

گفتار پنجم: جنبه‌های فنی امضای الکترونیکی
مبحث دوم: ثبت و گواهی الکترونیکی
گفتار اول: مفهوم ثبت و گواهی الکترونیکی
گفتار دوم: محدودیت‌ها و چالش‌های ثبت و گواهی الکترونیکی
گفتار سوم: فرایند قانونی ثبت و گواهی الکترونیکی
مبحث سوم: ادله الکترونیکی اثبات دعوا
گفتار اول: مفهوم و ویژگی‌های دلیل الکترونیکی
گفتار دوم: انواع ادله الکترونیکی
گفتار سوم: ارزش اثباتی ادله الکترونیکی

فصل پنجم: جرایم فضای مجازی

مبحث اول: مفهوم جرایم فضای مجازی و فواید جرم‌انگاری آنها
گفتار اول: مفهوم جرایم مرتبط با فضای مجازی
گفتار دوم: فواید جرم‌انگاری سوء استفاده از داده‌های رایانه‌ای
مبحث دوم: شمار جرایم مرتبط با فضای مجازی
گفتار اول: سرقت در فضای مجازی
گفتار دوم: پولشویی
گفتار سوم: تأمین مالی فعالیت‌های تروریستی
گفتار چهارم: دسترسی غیرمجاز
گفتار پنجم: جعل رایانه‌ای
گفتار ششم: رمزگیری
گفتار هفتم: سرقت هویت
گفتار هشتم: کلاهبرداری
گفتار نهم: تخریب و اخلال در داده‌ها یا سامانه‌های الکترونیکی
گفتار دهم: افشای داده‌ها و تعرض به حریم خصوصی
گفتار یازدهم: هرزه‌نگاری در فضای مجازی
گفتار دوازدهم: نقض حقوق کودک در فضای مجازی

فصل ششم: آیین کشف و دادرسی جرایم مجازی

مبحث اول: آیین کشف جرایم فضای مجازی

گفتار اول: ابزارهای حمله، دفاع و پیشگیری در جرایم مجازی

گفتار دوم: تشریفات کشف جرایم مجازی

مبحث دوم: آیین دادرسی جرایم فضای مجازی

گفتار اول: تشخیص دادگاه داخلی صالح در جرایم مجازی

گفتار دوم: گسترش صلاحیت کیفری

گفتار سوم: رایه و ابراز داده‌ها

مبحث سوم: کشف، پیگرد و پیشگیری از جرایم مجازی در سطح بین‌المللی

نمایه

کتاب‌نامه

Cyberspace Law

Eleventh edition

by:

Mostafa Elsan (Ph.D)

Member of Faculty of Law
Shahid Beheshti University

S.D.I.L.
The SD Institute of Law
Research & Study
Tehran-2019